

نشر گل واژه

گلابرگ

بنفون ۲۰ بگير

درسنامه امتحان محور

سوالات طبقه بندی

آزمون های جامع

پاسخ تشریحی

ام V

اجتماعی
مطالعات

ایران، خانه ما

ایران

- در جنوب غربی آسیا قرار دارد.
- وسعت: ۱/۶۴۸/۱۹۵ کیلومتر مربع
- جمعیت: در سال ۱۳۹۵ حدود ۸۰ میلیون نفر بوده است.

تقسیمات کشوری:

- استان: برای اداره بهتر کشور آن را به بخش هایی تقسیم می کند که به آن استان می گویند و به وسیله استانداری اداره می شود.
- شهرستان: هر استان به چند شهرستان تقسیم می شود و شهرستان از تعدادی شهر و روستا تشکیل می شود.
- شهرداری: شهرداری مؤسسه ای است که برای اداره بهتر شهر به وجود آمده و خدماتی را به ساکنان شهر ارائه می کند.
- شهرها توسط شورای اسلامی شهر و شهرداری اداره می شوند.

کلمه

- ایجاد و نگهداری فضای سبز، نظافت و زیباسازی شهر و احداث بوستان ها و مکان های ورزشی و تفریحی.
- صادر کردن پروانه ساختمان، نظارت بر چگونگی ساخت وسازها
- توسعه و نظارت بر حمل و نقل عمومی (تاکسی، اتوبوس و مترو) و تأمین آن ها برای رفت و آمد مردم
- ترویج دین داری و فضیلت های اخلاقی در فضای شهر
- احداث، تعمیر یا اصلاح راه های شهری، پل ها، تونل ها
- ایجاد خانه های سلامت و فرهنگ سراها، برای پر کردن اوقات فراغت

مهم ترین خدمات و وظایف شهرداری

- روستاها توسط شورای اسلامی روستا و دهیار اداره می شوند.

کلمه

- ۱ کوه های آذربایجان در شمال غربی با قله های آتشفشانی سهند و سبلان
- ۲ رشته کوه البرز در شمال با قله های بلند دماوند، توچال، غلَم کوه
- ۳ کوه های خراسان در شمال شرقی با قله های بلند بینالود، هزار مسجد
- شمال: زاگرس با قله های بلند آشتراکوه، زردکوه، دنا، الوند
- غرب: زاگرس با قله های بلند آشتراکوه، زردکوه، دنا، الوند
- مرکز: کرکس، شیرکوه، هزار و لاله زار
- مرکز و جنوب شرقی: تفتان

نواحی مرتفع و بلند

نواحی های ایران

- کوهپایه ها: زمین هایی که از یک طرف به کوه ها و از سوی دیگر به دشت ها مربوط می شود و در فاصله بین شیب تند کوه و دشت قرار دارند.
- دشت ها: سرزمین های همواری که اطراف آن کوه قرار دارد.
- جلگه ها: سرزمین های پست و همواری که از آبرفت رودها به وجود آمده و از یک طرف به کوه و از طرف دیگر با شیبی ملایم به دریا، دریاچه یا رودخانه دائمی منتهی می شود.

نواحی پست و هموار

سؤالات امتحانی: درس دهم

۱۰

پاسخ درست را انتخاب کنید.

۱ جمعیت کشور ما در سال ۱۳۹۵ چند میلیون نفر بوده است؟

ت) ۷۰

پ) ۷۵

ب) ۶۵

الف) ۸۰

۲	ایران در کجای جهان قرار دارد؟	الف) جنوب غربی آسیا	ب) جنوب آسیا	پ) غرب آسیا	ت) شمال غربی آسیا
۳	کدام نوع سرزمین خاک مساعد و حاصل خیزی دارد و برای کشاورزی مناسب است؟	الف) کوهپایه	ب) جلگه	پ) کوه‌ها	ت) نواحی کم‌شیب
۴	کوه‌های خراسان در کدام قسمت ایران قرار دارد؟	الف) شمال غربی	ب) جنوب غربی	پ) شمال شرقی	ت) شمال
جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید. ۵ عذّه زیادی از مردم ایران در روستا زندگی می‌کنند. ۶ در هر شهری شهرداری وجود دارد. ۷ ایران یکی از کشورهای نسبتاً وسیع جهان است.					
جمله‌های زیر را کامل کنید. ۸ هر استان به چند تقسیم می‌شود. ۹ در هر شهرستان تعدادی و وجود دارد. ۱۰ کوه‌های آذربایجان در ایران قرار گرفته‌اند. ۱۱ رشته کوه البرز در ایران واقع است و مانند دیواری دریای را از قسمت‌های داخلی کشور جدا می‌کند. ۱۲ رشته کوه زاگرس در ایران کشیده شده و جهت آن شمال غربی است. ۱۳ نواحی پست و هموار ایران شامل و است.					
به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۱۴ ایران چه قدر وسعت دارد؟ ۱۵ جمعیت ایران از چه گروه‌هایی تشکیل می‌شود؟ ۱۶ شهرداری چگونه مؤسسه‌ای است؟ ۱۷ ایران از نظر پستی و بلندی (ناهمواری) به چند بخش تقسیم می‌شود؟ نام ببرید. ۱۸ نواحی مرتفع و بلند ایران شامل کدام ارتفاعات است؟ ۱۹ قله‌های آتش‌فشانی کوه‌های آذربایجان را نام ببرید. ۲۰ قله‌های مهم رشته‌کوه البرز را نام ببرید. ۲۱ قله‌های بلند رشته کوه زاگرس را نام ببرید. ۲۲ قله‌های بلند نواحی مرکزی و جنوب شرقی ایران کدام‌اند؟ ۲۳ دو دشت وسیع ایران را نام ببرید. ۲۴ آیا همه دشت‌ها حاصل خیز هستند؟ مثال بزنید.					
به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. ۲۵ استان چیست؟ ۲۶ چهار مورد از خدمات شهرداری را بنویسید. ۲۷ شهرداری چگونه خدمات مختلف را برای شهر و شهروندان انجام می‌دهد؟ ۲۸ از چه راه‌هایی می‌توانیم برای حفاظت از شهر با شهرداری همکاری کنیم؟ ۲۹ روستاها چگونه اداره می‌شوند؟ ۳۰ دامنه‌های شمالی و جنوبی رشته‌کوه البرز را با یک دیگر مقایسه کنید. ۳۱ جلگه چگونه تشکیل می‌شود؟ ۳۲ کوهپایه چگونه سرزمینی است؟ ۳۳ کدام قسمت زاگرس برف و باران بیش‌تری دارد؟ ۳۴ کوه‌های البرز و دریای خزر چه نقشی در میزان بارش ناحیه شمالی ایران دارند؟					

تنوع آب و هوای ایران

تعریف زیستگاه (زیست بوم):

به منطقه بزرگی که در آن مجموعه‌ای از گیاهان و جانوران خاصی زندگی می‌کنند زیستگاه می‌گویند. **کلمه** یکی از مهم‌ترین عواملی که موجب گوناگونی یا تنوع زیستگاه‌ها در کشور ما شده است، تنوع آب و هوایی در کشور ما است.

مهم‌ترین عناصر آب و هوا

- دما
- بارش

اشکال مختلف بارش

- باران
- برف
- تگرگ

چگونگی سنجش آب و هوای یک مکان: با اندازه‌گیری دما و بارش یک مکان در طی ماه و سال

کلمه میزان دمای هوای یک ناحیه را با نمودار خطی و با رنگ قرمز نشان می‌دهند. میزان بارش یک ناحیه را با نمودار ستونی و به رنگ آبی نشان می‌دهند.

- چهار ناحیه آب و هوای ایران

- بین کوه‌های البرز و دریای خزر قرار دارد.
 - در تمام ماه‌های سال بارندگی دارد.
 - مرطوب‌ترین ناحیه ایران است.
 - تابستان‌ها و زمستان‌های معتدل دارد.
 - بارندگی از غرب به شرق این ناحیه کم می‌شود.
 - کشت بیشتر محصولات به صورت دیم صورت می‌گیرد.
 - کوهستان‌های مرتفع ایران و کوهپایه‌های اطراف آن‌ها
 - در ارتفاعات در زمستان برف زیادی می‌بارد و یخبندان‌های شدیدی به وجود می‌آید.
 - تقریباً ۹ ماه از سال بارش دارد.
 - تابستان‌ها خشک است.
 - نواحی مرکزی ایران
 - فقط چند ماه از سال باران کمی دارد.
 - دارای بیابان‌های خشکی است مانند لوت که ممکن است سال‌ها باران نیارد.
 - پوشش گیاهی فقیر و گیاهان خشکی پسند مانند تاغ و گز و بوته‌های خاردار که در آنجا قادر به رشد هستند.
 - کناره‌های خلیج فارس و دریای عمان از جلگه‌ء خوزستان تا بند چابهار
 - تابستان‌های بسیار گرم و زمستان‌های ملایم
 - ناحیه ساحلی جنوب ایران جزء نواحی خشک است.
 - میزان بارندگی بسیار کم است.
 - به دلیل وجود دریا و تبخیر آب‌های آن، نم هوا زیاد است و حالت شرجی به وجود می‌آید.

معتدل و مرطوب خنری

ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی

ناحیه گرم و خشک داخلی

ناحیه گرم و شرجی سواحل جنوب

سؤالات امتحانی: درس باردهم

پاسخ درست را انتخاب کنید.	
۱	مهم‌ترین عناصر آب و هوا کدام‌اند؟ الف) دما و جهت وزش باد ب) بارش و جهت وزش باد
۲	کدام ناحیه آب و هوای ایران تابستان‌های بسیار گرم و زمستان‌های ملایم دارد؟ الف) معتدل و مرطوب خزری ب) معتدل و نیمه خشک کوهستانی ب) گرم و خشک داخلی ت) ناحیه گرم و شرجی سواحل جنوب
جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید.	
درست نادرست	
☐ ☐	۳ میزان دما و بارش را به صورت نمودار نشان می‌دهیم.
☐ ☐	۴ در ارتفاعات ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی جنگل‌ها و مراتعی سرسبز روپیده است.
☐ ☐	۵ تنوع آب و هوا بر فعالیت‌های انسان، غذا، مسکن، پوشاک و ... تأثیر نمی‌گذارد.
جمله‌های زیر را کامل کنید.	
۶	ناحیه گرم و خشک داخلی شامل نواحی ایران است و تابستان‌های و دارد.
۷	مرطوب‌ترین و پر باران‌ترین ناحیه آب و هوایی ایران ناحیه است.
۸	محیط طبیعی ایران است.
۹	بارش اشکال مختلف نظیر ، و دارد.
به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید.	
۱۰	مهم‌ترین عاملی که موجب تنوع زیستگاه‌ها در کشور شده، چیست؟
۱۱	از نظر اقلیم‌شناسان، ایران به چند ناحیه آب و هوایی تقسیم می‌شود؟
۱۲	ناحیه معتدل و مرطوب خزری در کجا واقع شده است؟
۱۳	ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی چه بخش‌هایی از ایران را شامل می‌شود؟
۱۴	ناحیه گرم و خشک داخلی ایران شامل چه بخش‌هایی از ایران است؟
۱۵	ناحیه گرم و شرجی سواحل جنوب، چه مناطقی از ایران را در برمی‌گیرد؟
به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید.	
۱۶	زیستگاه (زیست بوم) چیست؟
۱۷	در ایستگاه‌های هواشناسی چه عناصری اندازه‌گیری می‌شود؟
۱۸	چگونه می‌توان وضعیت آب و هوای یک محل را ارزیابی کرد؟
۱۹	ویژگی‌های آب و هوای ناحیه معتدل و مرطوب خزری را بنویسید.
۲۰	در ناحیه خزری برای آبیاری محصولات کشاورزی از چه شیوه‌هایی استفاده می‌شود؟
۲۱	ویژگی‌های ناحیه معتدل و نیمه خشک کوهستانی ایران را بنویسید.
۲۲	ناحیه خشک داخلی از نظر بارش و پوشش گیاهی چگونه است؟
۲۳	ویژگی‌های آب و هوای ناحیه ساحلی جنوب ایران را بنویسید.

یادداشت:

حفاظت از زیستگاه های ایران

● **کلمه** شرایط جغرافیایی ایران موجب شده است که ایران تنوع زیادی در گونه های گیاهی و جانوری داشته باشد.

● **براینکه** تاکنون حدود ۹۰۰۰ گونه گیاهی در ایران شناسایی و نام گذاری شده است. یا حشرات ایران را حدود ۶۰۰۰۰ گونه تخمین زده اند.

- فعالیت های نادرست انسان ها مانند کشیدن راه و ساختن خانه ها یا شهرها، بدون تفکر و برنامه ریزی که جنگل ها و مراتع را از بین می برد، قطع درختان برای تأمین زغال و سوخت
- شکار بیش از حد و صید بی رویه
- تولید زیاله
- افزایش جمعیت و آلودگی های زیست محیطی
- گازهای سمی که از اتومبیل ها یا کارخانه ها به هوا و آب وارد می شوند.
- سم هایی که در آفت کش های کشاورزی وجود دارد و بر زندگی انسان ها، گیاهان و جانوران اثرات بدی دارد.

چرا زیستگاه ها تخریب می شوند؟

- سپاسگزاری از نعمت های خداوند
- لذت بردن از زیبایی ها و تفکر در آفرینش
- حق حیات برای سایر موجودات زنده
- وابستگی موجودات زنده به یکدیگر
- فواید غذایی و دارویی گیاهان و جانوران

چرا باید از زیستگاه ها محافظت کنیم؟

- مراقبت از زیستگاه های طبیعی کشور
- جلوگیری از تخریب محیط زیست
- جلوگیری از آلودگی محیط زیست

وظایف سازمان حفاظت از محیط زیست

وظایف محیط بان:

- ۱ اجرای قوانین و مقررات محیط زیست در منطقه
- ۲ بازدید از منطقه و شناسایی و گزارش رویدادها و فعالیت هایی که موجب تخریب محیط زیست می شوند.
- ۳ گزارش مواردی مانند قطع درختان، بوته کنی، شکار غیرقانونی، روشن کردن آتش، آلودگی های محیط زیست یا سیل و طغیان رودخانه به سازمان حفاظت از محیط زیست
- **براینکه** ۸ آبان روز محیط بان است.

منطقه حفاظت شده: برخی از مناطق کشور را که در آنجا حفظ و تکثیر نسل جانوران یا گیاهان اهمیت خاصی دارد به عنوان منطقه حفاظت شده

اعلام می شود که ممکن است

- جنگل
- مرتفع باشد.
- دشت
- کوهستان

در مناطق حفاظت شده

- شکار
- صید
- قطع درختان
- از بین بردن گیاهان

ممنوع است.

اصل ۵۰ قانون اساسی: در جمهوری اسلامی ایران، «حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسل های بعد باید در آن حیات رو به رشدی داشته باشند، وظیفه عمومی تلقی می گردد.

سؤالات امتحانی: درس دوازدهم

پاسخ درست را انتخاب کنید. ۱ پیامد نابودی درختان جنگلی در یک ناحیه چیست؟ الف) جانوران آن ناحیه از بین می‌روند. ب) حشرات زیاد می‌شوند. ج) مهم‌ترین عامل نابودی حیات وحش چیست؟ الف) کمبود بارش ب) نابودی جنگل‌ها ۲ (ب) تعادل طبیعت به هم می‌خورد. (ت) گزینه «الف» و «ب» صحیح است. (ب) افزایش جمعیت (ت) فعالیت‌های نادرست انسان‌ها	
جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید. ۳ تاکنون حدود ۹۰۰۰ گونه گیاهی و حدود ۶۰۰۰۰ گونه حشر در ایران شناسایی شده است. ۴ بخشی از داروهایی که در داروخانه‌ها فروخته می‌شود از عصاره گیاهان به دست آمده است. ۵ احساس آرامش ما از طبیعت به دست می‌آید. ۶ حفاظت از محیط زیست فقط مخصوص سازمان محیط زیست است.	درست نادرست ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
جمله‌های زیر را کامل کنید. ۷ ایران تنوع زیادی در گونه‌های و دارد. ۸ در بهره‌برداری از طبیعت و رفع نیازهایمان باید طوری برنامه‌ریزی کنیم که کم‌ترین آسیب به وارد شود. ۹ یکی از راه‌های شکرگزاری از نعمت‌های الهی این است که رابطه درست و صحیح با داشته باشیم. ۱۰ یکی از مشاغل مهم در سازمان حفاظت از محیط زیست است.	
به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۱۱ مهم‌ترین عامل از بین رفتن و یا در معرض خطر قرار گرفتن برخی از گونه‌های گیاهی و جانوری چیست؟ ۱۲ سه مورد از اقداماتی را که موجب از بین رفتن جنگل‌ها و مراتع می‌شوند نام ببرید. ۱۳ فواید گیاهان و جانوران را بنویسید. ۱۴ مهم‌ترین وظیفه سازمان حفاظت از محیط زیست چیست؟ ۱۵ برخی از مناطق حفاظت شده را نام ببرید. ۱۶ از اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی چه می‌فهمیم؟	
به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. ۱۷ چه عواملی سبب کاهش بعضی از گونه‌های گیاهی و جانوری شده است؟ ۱۸ مهم‌ترین دلایل حفاظت از زیستگاه‌ها را بنویسید. ۱۹ وابستگی موجودات زنده به یکدیگر را توضیح دهید. ۲۰ محیط بان کیست؟ ۲۱ محیط بانان چگونه از آلودگی و تخریب محیط زیست جلوگیری می‌کنند؟ ۲۲ برای حفاظت از محیط زیست چه کارهایی می‌توان انجام داد؟ ۲۳ چرا برخی از مناطق، به عنوان «منطقه حفاظت شده» اعلام می‌شود؟ ۲۴ در مناطق حفاظت شده چه مقرراتی وجود دارد؟	

جمعیت ایران

نکاتی در مورد جمعیت:

- طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ ایران حدود ۸۰ میلیون نفر جمعیت دارد.
- اگر تعداد افرادی که در محدودهٔ زمان و مکان معینی متولد می‌شوند بیشتر از افرادی باشند، که از دنیا می‌روند جمعیت افزایش می‌یابد.
- اگر تعداد افرادی که متولد می‌شوند کمتر از افرادی باشد که از دنیا می‌روند، جمعیت کاهش می‌یابد و رشد جمعیت منفی است.
- تراکم جمعیت: نسبت جمعیت یک مکان به مساحت آنجا را تراکم جمعیت آن مکان می‌گویند.

$$\text{تراکم جمعیت} = \frac{\text{جمعیت}}{\text{مساحت}}$$

- تراکم جمعیت کشور، در سال ۱۴۰۰ حدود ۵۲ نفر در کیلومتر مربع بوده است.
- در کشور ما، مرکز آمار ایران، مسئولیت سرشماری جمعیت را به عهده دارد و هر ۵ سال یکبار جمع‌آوری و منتشر می‌شود.

پیامدهای رشد منفی جمعیت

- ۱ کاهش جمعیت جوان
 - ۲ افزایش تعداد سالمندان
 - ۳ جامعه از نیروی جوان برای کار، فعالیت‌های اقتصادی و آموختن علم محروم می‌شود.
- نکته** • پرجمعیت‌ترین و پر تراکم‌ترین ناحیهٔ کشور، منطقه‌ی شهری تهران است.
- دومین ناحیهٔ پر تراکم کشور، جلگه‌های کنارهٔ دریای خزر است.

دو منطقهٔ تقریباً خالی از جمعیت کشور ما دشت لوت دشت کویر

علت تراکم جمعیت در خوزستان منابع نفط و گاز

- کمبود بارندگی
- آب و هوای گرم و خشک
- خاک‌های نامساعد و شور

عواملی که موجب کاهش جمعیت در نواحی داخلی ایران می‌شوند

- پایتخت کشور است.
- وجود سازمان‌های مهم دولتی
- دانشگاه‌ها
- بیمارستان‌ها
- صنایع زیاد مستقر شده در تهران در اطراف آن

علت تراکم جمعیت در منطقه شهری تهران

- باران کافی
- آب فراوان
- هوای معتدل
- خاک حاصلخیز

علت تراکم جمعیت در جلگه‌های کناره‌ی خزر

سؤالات امتحانی: درس سیزدهم

پاسخ درست را انتخاب کنید. ۱ دومین ناحیه پرتراکم کشور ما کجاست؟ الف) البرز ب) خوزستان پ) جلگه‌های کناره دریای خزر ت) مشهد	
جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید. ۲ ایران در بین کشورهای همسایه خود، کشوری نسبتاً کم جمعیت است. ۳ تراکم جمعیت کشور ما در سال ۱۴۰۰ معادل ۴۸/۱ در هر متر مربع بوده است. ۴ در کشور ما بیش از ۱۲۰۰ شهر وجود دارد.	درست نادرست ☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐
جمله‌های زیر را کامل کنید. ۵ بر طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ بیش از ۷۰ درصد مردم ایران در و کم‌تر از ۳۰ درصد در زندگی می‌کرده‌اند. ۶ برای محاسبه تراکم جمعیت یک منطقه، آن منطقه را بر آن تقسیم می‌کنند. ۷ در کشورهایی که رشد جمعیت زیاد است جمعیت افزایش می‌یابد.	
به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۸ جمعیت چگونه افزایش می‌یابد؟ ۹ جمعیت چگونه کاهش می‌یابد؟ ۱۰ رشد منفی جمعیت یعنی چه؟ ۱۱ جمعیت را از نظر گروه‌های سنی چگونه تقسیم‌بندی می‌کنند؟ ۱۲ مسئولیت سرشماری جمعیت در ایران، به عهده کدام مرکز است؟ ۱۳ چرا در جلگه‌های کناره دریای خزر کشاورزی رونق فراوان دارد؟ ۱۴ چرا خوزستان جمعیت زیادی را به خود جذب کرده است؟ ۱۵ چرا در کوهپایه‌های البرز و زاگرس جمعیت زیادی زندگی می‌کنند؟ ۱۶ چرا بعضی از مناطق ایران با وجود شرایط نامساعد (آب و هوای گرم و خشک، بارش کم) جمعیت زیادی دارند؟ ۱۷ مناطق و نواحی پرجمعیت ایران را نام ببرید.	
به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. ۱۸ رشد منفی جمعیت چه پیامدهایی دارد؟ ۱۹ تراکم جمعیت یعنی چه؟ و چگونه تراکم جمعیت یک منطقه را محاسبه می‌کنند؟ ۲۰ چرا نواحی داخلی ایران کم جمعیت یا خالی از جمعیت است؟ ۲۱ چه عواملی باعث تراکم جمعیت در منطقه شهری تهران شده است؟	
مرتب کنید. ۲۲ شهرهای زیر را بر اساس جمعیت از زیاد به کم مرتب کنید. تهران - کرج - مشهد - اصفهان - شیراز - تبریز - قم - اهواز (۱) تهران (۲) (۳) (۴) (۵) (۶) (۷) (۸)	

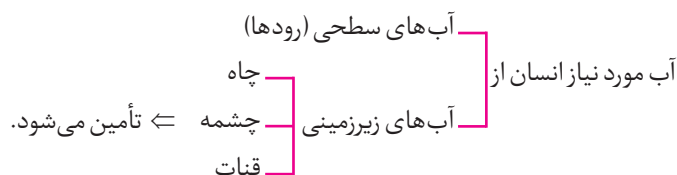
یادداشت:

منابع آب و خاک

دو منبع حیاتی که از منابع محدود هستند

- ۱ آب
- ۲ خاک

● **کلمه** کشور ما ایران دارای منابع آب محدود است و میانگین بارش سالانه کشور ما ۲۳۰ میلی متر است.

- یکی از منابع مهم تأمین آب شهرنشینان و روستائیان است.
- اغلب رودهای دائمی و پر آب ایران از کوه های البرز سرچشمه می گیرند.
- رودهای پر آب ایران چون از شیب های تند کوهستانی جاری می شوند قابل کشتیرانی نیستند. (به جز بخشی از رود کارون)

- حوضه آبریز دریای خزر: رودهایی که از کوه های البرز و ارتفاعات شمال کشور سرچشمه می گیرند و به دریای خزر می ریزند.
- حوضه آبریز خلیج فارس و دریای عمان: رودهایی که از کوه های زاگرس یا کوه های پراکنده داخلی سرچشمه می گیرند و به خلیج فارس و دریای عمان می ریزند.
- حوضه آبریز داخلی: رودهایی که به دریاچه ها و باتلاق های داخلی یا زمین های اطراف خود نفوذ می کنند و معمولاً موقت یا فصلی هستند.

حوضه های آبریز ایران

◀ **برآورد** میزان مجاز مصرف آب برای یک فرد در شبانه روز ۱۵۰ لیتر تعیین شده است اما در ایران متوسط مصرف در شبانه روز ۲۵۰ تا ۳۰۰ لیتر است.

● **کلمه** خاک یک منبع مهم تأمین غذا است.

خاک:

چگونگی تشکیل خاک: خاک لایه نازکی از پوسته زمین است که از خرد شدن سنگ ها طی زمان طولانی با توجه به عواملی مانند سنگ ها، آب، دمای هوا و موجودات زنده یک منطقه تشکیل می شوند.

عوامل از بین رفتن خاک:

- ۱ مصرف بیش از حد مواد غذایی و کشت پی در پی محصول در زمین و استراحت ندادن به خاک
- ۲ قطع درختان و کندن بوته ها که موجب می شود خاک در اثر باد و باران به راحتی شسته شود.
- ۳ استفاده نامناسب و بی رویه از کودهای شیمیایی
- ۴ ایجاد ساختمان و جاده و کارخانه روی خاک های قابل کشت
- ۵ دفن زباله ها در خاک

◀ **برآورد** در کشور ما سازمان جنگل ها، مراتع و آبخیزداری، وظیفه حفاظت از خاک را بر عهده دارد.

سؤالات امتحانی: درس چهاردهم

پاسخ درست را انتخاب کنید. ۱ مردم ایران در گذشته برای مقابله با کمبود آب از چه روش‌هایی استفاده می‌کردند؟ الف) حفر قنات ب) ایجاد سد و بند پ) ساخت آب انبار ت) هر سه گزینه صحیح است.	جمله‌های درست یا نادرست را مشخص کنید. ۲ کشور ما ایران دارای منابع آب محدود است. ۳ قنات یکی از ابداعات ایرانیان باستان است. ۴ در کشور ما مصرف سرانه آب کم‌تر از حد مجاز است. ۵ برای تشکیل یک سانتی‌متر خاک زراعی صدها سال وقت لازم است.
جمله‌های زیر را کامل کنید. ۶ دو منبع حیاتی یعنی و از منابع محدود هستند. ۷ یکی از منابع مهم تأمین آب شهرنشینان و روستاییان هستند. ۸ اغلب رودهای دائمی و پر آب ایران از کوه‌های و سرچشمه می‌گیرند. ۹ ایجاد و روی رودخانه‌ها از ابتکارات ایرانیان است.	به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید. ۱۰ آب مورد نیاز انسان چگونه تأمین می‌شود؟ ۱۱ چرا رودهای ایران برای کشتیرانی مناسب نیستند؟ ۱۲ چه عواملی موجب می‌شود که مصرف آب روزبه‌روز بیش‌تر شود؟ ۱۳ خاک چه اهمیتی در زندگی موجودات زنده دارد؟ ۱۴ در کشور ما کدام سازمان وظیفه حفاظت از خاک را به عهده دارد؟ ۱۵ خاک‌های حاصل‌خیز در کدام نواحی کشورمان وجود دارد؟ ۱۶ کدام بخش‌های ایران خاک نامساعدی دارد؟
به سؤالات زیر پاسخ کامل دهید. ۱۷ چه عواملی موجب از بین رفتن خاک می‌شود؟ ۱۸ رودهای ایران را از نظر جهت جریان آب به چند حوضه آبریز تقسیم می‌کنند؟ بنویسید. ۱۹ برای درست مصرف کردن آب، چه نکاتی را باید رعایت کنیم؟ ۲۰ برای آلوده نشدن آب‌ها چه نکاتی را باید رعایت کنیم؟ ۲۱ خاک چگونه تشکیل می‌شود؟	جدول ۲۲ در گذشته آب را در آن جا ذخیره می‌کردند. ۲۳ برای تأمین غذای این شغل که شغل انسان‌های کوچ‌نشین بود، خاک یک منبع مهم است. ۲۴ از ابتکارات ایرانیان باستان است. ۲۵ یکی از شکل‌های آب در طبیعت است. ۲۶ در دوره ساسانی در این منطقه سدهایی بر روی رودها احداث شده بود. ۲۷ اگر آن را برعکس بخوانیم یکی از منابع حیاتی و محدود است. ۲۸ با زباله‌ها در خاک باعث آلودگی آب و خاک می‌شویم.